

Arbejdssøgende skræddersvend

af Jytte Munch

Max Skovø blev født i 1916 på øen Fænø ved Middelfart. Flyttede i 1924 med forældre og 2 søskende til Bregninge Skov på Tåsinge, hvor hans far Søren Hansen Skovø havde fået ansættelse som skovfoged. Her voksede Max op. Han kom i lære som skrædder og blev færdiguddannet på et tidspunkt, hvor arbejdsløsheden var meget høj. Mange mennesker havde svære livsvilkår, da de ikke havde til dagen og vejen.

I oktober 1938 modtog min far, murersvend Hugo Christian Andersen i Troense dette brev fra sin ven skræddersvend Max Skovø.:

Kære Kammerat.

Jeg lovede dig inden jeg rejste, at jeg ville skrive til dig, naar jeg fik Arbejde. Nu har jeg arbejdet i 14 dage, saa nu er det vel ikke for tidligt, at faa skrevet, jeg vil først fortælle dig om min Tur i Jylland.

Jeg rejste fra Svendborg, Lørdag, den 3. September til Nordborg, det var fint Vejr, saa jeg havde en fin Tur med Færgen over til Mommark på Als. Fra Mommark tog jeg saa med Rutebil til Nordborg. Jeg var ikke mere end 4 Timer om at tage fra Svendborg til Nordborg. I Nordborg besøgte jeg en Fætter, som har en

Skovfogedhus i Bregninge Skov ca. 1903. (Foto: Lokalarlivet)

radioforretning, jeg var hos ham til om Aftenen, saa kørte han mig ud til en anden Fætter, der bor det Stykke Nord for Nordborg. Han har en Gaard, der blev jeg saa ude i 4 Dage, jeg kunne ikke være hos den anden Fætter, da han selv spiste på Pensionatet og havde et Værelse, men hos ham med Gaarden var der jo også Plads nok. Jeg tog somme tider ind til ham i Nordborg, men jeg kunne nu ellers nok faa Tiden til at gaa ude på Gaarden. Min Fætter havde nemlig 2 smaa Piger, en på 4 og en paa 2, saa jeg var nærmest Barnepige, det var saamænd meget sjovt til Forandring, og om Aftenen var jeg med min Fætter og hans Kone i Byen. En Aften var de henne hos en Fyrmester og spillede Kort. Der var jeg oppe og se Fyrtaarnet, det var meget interessant, jeg var helt oppe ved Projektøren og se ud over Vandet, det er et kraftigt Lys, der er i saadan et Fyrtaarn. Nede under selve Projektøren var

der et lille Opholdsrum til Fyrmesteren, og der sad min Fætter og Fyrmesteren og en til og spillede Kort.

Nu vil jeg ikke fortælle mere om Nordborg, for der er meget at fortælle, men det kan godt være, at du bliver træt, inden du er færdig med at læse mit Brev.

Da jeg havde været på Gaarden i 4 Dage, tog jeg ind til Nordborg igen til min Fætter, og han kørte mig til Sønderborg om Aftenen til sin Moder. Det er min Moders Søster, og der var jeg det meste af en Uge, saa jeg kender Sønderborg ud og ind. Jeg ved ikke, om du kan huske Ivar, som sommetider har været hos os om Sommeren, med ham var jeg i Byen om Aftenen, vi var i Biografen et par Gange og i noget, der hedder Landsbyen, det er noget lignende Casanova [1], og vi var ude i noget, der hedder Fiskerhytten. Den ligger 3 Kilometer uden for Sønderborg. Der var vi saa heldige, at han havde taget fri i en af de Dage, jeg var dernede. Han har Byplads hos en Bager i Sønderborg. Den Dag han havde fri, spadserede vi over den nye Bro til Dybbøl og saa Dybbøl Mølle, Museet og Skanserne. Det var ogsaa meget interessant.

Da jeg havde søgt Arbejde i Sønderborg en lille Uge, og der ikke var noget, tog jeg til Aabenraa. Derfra maatte jeg staa paa egne Ben, der havde jeg ingen Familie at støtte mig til. Da jeg havde søgt Arbejde og hævet min Understøttelse i Aabenraa, tog jeg med Rutebil til Haderslev, og der fik jeg ogsaa Understøttelse, og der var heller ingen Arbejde. Jeg tog igen med Rutebil til Kolding, der kom jeg saa til om Aftenen. Hele den Tur fra Sønderborg til Kolding tog jeg paa en Dag. Jeg tog fra Sønderborg Klokkeren 8 om Morgenen og var i Kolding Klokkeren 10 om Aftenen, saa skulle jeg til at se mig om efter et Sted at sove. Jeg spurgte paa et par Hoteller, men der var alt

optaget, men saa viste de mig ned paa et Sømandshjem, og der traf jeg en Sadelmager fra Aarhus. Vi fik en Blanket, hvor vi skulle udfylde med Navn, hvor vi var født og hvornaar, og hvad vi var, og hvor vi sidst var tilmeldt Folkeregisteret, og saa gav vi 1 Krone. Vi blev vist ned i en Kælder, hvor der stod 5 Senge. Vi kravlede til Køjs.

I Kolding var jeg saa i 3 Dage. Jeg søgte Arbejde og saa By og Omegn, og jeg var ogsaa oppe og se Koldinghus Ruinen. Det var en pæn By, og den har ogsaa nogle pæne Omgivelser. Jeg spiste ogsaa nede på Sømandshjemmet, men det var for dyrt. Vi gav 4,80 Kroner om Dagen for at spise og sove, og jeg fik ikke mere end 3,10 Kroner i Understøttelse om Dagen, saa det gav jo Underskud. Den sidste Dag jeg var der, stak Sadelmageren af. Han skyldte for 1 Dag, og han havde ikke flere Penge. Jeg havde laant ham 1 Krone. Det vil sige, jeg gav ham den, for jeg vidste godt, at jeg aldrig saa den mere, men det var dumt af ham at stikke af, for de havde jo hans Navn og Adresse, saa de kunne jo nok faa fat i ham igen. De sagde da ogsaa, at de ville melde ham til Politiet, men om de fik fat i ham, det ved jeg ikke, for jeg tog fra Byen Dagen efter. Jeg kunne ogsaa være ligeglads, for jeg havde betalt, hvad jeg skulle.

Jeg tog saa til Vejle. Der besøgte jeg en Skrædersvend, som jeg var paa Tilskærerskole med i København. Han var vældig flink. Jeg spiste til Middag hos ham. Efter Middagen tog vi hen paa et Konditori, og der gav han Kaffe. Der var ikke noget Arbejde i Vejle. Han gik selv arbejdsløs.

Jeg tog saa til Horsens, og der fandt jeg hen paa et Svendehjem, der var billigere end et Sømandshjem. Der gav jeg ikke mere end 2,50 Kroner i Døgnet, saa det kunne bedre gaa, og vi spiste godt der. Det var bare ikke noget videre pænt Publikum, der kom der. Der var mange Vagabonder imellem. De var rent ud sagt i Pjalter og Laser. Nogle solgte Snørebånd, og andre levede af at tigge, og andre igen

gik rundt på Værkstederne med deres Fagforeningsbøger. Det var ogsaa lovligt nok, men de fleste havde hverken Fagforeningsbøger eller noget, saa det var nogle sørgelige Mennesker at se paa.

Men nok om det. Jeg klarede mig meget godt med dem alligevel, men der var en Hage ved det, og det var, at vi skulle være i Seng Klokken 10, og det var ikke nogle videre pæne Senge at kravle op i, men jeg fik ogsaa lært en del ved det. De gjorde Nar af mig i Begyndelsen, fordi jeg kravlede i Seng med Undertøj paa, og det var der ingen af de andre, der gjorde, saa fik jeg at vide hvorfor. Det var for at undgaa at faa Kropslus på sig. Laa vi med Tøj paa, kunne de hænge fast i Tøjet, men laa vi uden, kunne de ikke hænge fast paa os. Og saa skulle vi passe paa, at vores Tøj ikke hang i nærheden af Sengen. Saa blev jeg saa meget klogere, saa efter den Tid – bare af med Klunset og op i Høkkassen.

Da jeg havde været i Horsens i 3 Dage, tog jeg til Skanderborg, der hævdede jeg Understøttelse og tog til Aarhus. Der kom jeg til om Aftenen, men saa sent at jeg ikke kunde komme ind på et Svendehjem, og jeg kunde heller ikke faa noget Hotelværelse. Saa den Nat spadserede jeg på Gaden i øsende Regnvejr. Jeg blev lidt gennemblødt, men jeg var ikke den eneste, der ikke havde noget Sted at sove. Der var mange, der gik som mig. Nogle havde fundet en Bænk, og andre stod og hang i en Port. Da jeg havde spadseret til Klokken 5 om morgenen fra Klokken 11 om Aftenen, var jeg blevet saa træt, at jeg snart ikke gad mere. Saa jeg stillede mig op ad en Havelaage for at hvile mig, men saa kom dem, der boede i Huset hjem. Manden spurgte mig, om jeg var syg, og jeg forklarede ham, som det var, at jeg var kommet for sent til Byen til at faa et Værelse, og han viste mig saa hen paa Hovedbanegaarden. Da jeg kom derhen saa jeg, at hele Salen var fuld af Mandfolk, der laa og snorkede. Jeg gik hen til en, der laa og bredte sig meget, og flyttede ham, saa jeg kunne være ved siden af

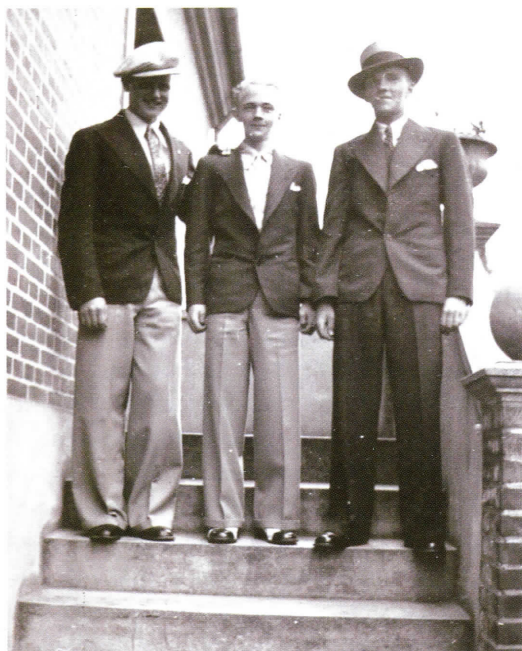
ham. Saa husker jeg ikke mere før en skrap Kvindestemme raabte, at nu skulle vi staa op, for hun skulle til at gøre rent. Klokken var 7, og jeg gik ind på Toilettet for at vaske mig lidt. Derefter gik jeg ind i Restauranten og købte en kop Kaffe, som kvikkede mig lidt op. Jeg gik hen til Radiatoren i Salen og satte mine Ben op paa den, indtil mine Sko og Strømper var tørre, og da var Klokken blevet 12. Jeg gik saa tilbage til Restauranten og bestilte en Middag, og den gav jeg ikke mere end 1,25 kr. for, saa det var ikke saa galt. Om Eftermiddagen gik jeg i Biografen for at faa tiden til at gaa – det var nemlig Søndag. Efter Biografen gik jeg hen til en Pølsevogn og spiste 4 Pølser og fortsatte ud for at finde et Svendehjem. Kl. 8 kravlede jeg til Køjs og sov med det samme og vaagnede først Kl. 7 næste Morgen. Jeg drak en kop Kaffe og vaskede mig. Jeg gav ikke mere end 1 Kr. for baade at sove paa Svendehjemmet og saa en kop Kaffe. Jeg sov der i 2 Dage, og saa havde jeg ikke flere Penge og kunde ikke faa Understøttelse før om 4 Dage. Saa kom jeg i Tanke om, at jeg havde Familie i Hinnerup, som ikke er saa langt fra Aarhus. Jeg havde lige Penge til Billetten til Hinnerup og havde endda 3 Kr. i Overskud. Der blev jeg 1 Uges tid. Jeg har 2 Onkler der, som bor næsten ved siden af hinanden og en Tante, som ogsaa boede i Nærheden. Jeg skiftedes til at bo hos dem. Mens jeg boede der, tog jeg saa ind til Aarhus for at hente Understøttelse. Jeg var

saa ovenpaa og tog i Biografen i Hinnerup, og om Søndagen var jeg med min Fætter til Bal. Jeg var saa kommet saa langt frem i Tiden, at jeg skulde til Randers og have Understøttelse. Jeg laante min fætters Cykel og kørte til Randers for at hæve min Understøttelse og fortsatte til Ryomgaard, hvor der nemlig ogsaa var en Skrædersvend, som jeg kendte fra Skolen. Hos ham spiste jeg til Aften, og han gav mig 1 Kr. til hjælp til Natlogi. Han boede i Kolind, men arbejdede i Ryomgaard.

Jeg boede på Hotel, hvor jeg igen skulle udfylde Blanketten, men nu havde jeg efterhaanden Øvelsen. Det kostede 4 Kr. med Morgenkaffe og Drikkepenge. Det var ogsaa for dyrt, men et Sted skulle jeg jo sove. Jeg startede derfra til et Svendehjem i Grenaa. Her kom jeg fra Asken til Ilden. Der var der de værste Bisser, jeg nogensinde har set. Der var ogsaa en anden Skrædersvend, men han lignede slet ikke en Skrædersvend. Hans tøj var ikke engang saa godt som en Skærslippers. Der var ogsaa en Barber, som blev kaldt Lyn Barberen. Der var ogsaa en stor stivbenet en, der gik rundt og solgte Stormkroge. Han blev kaldt Karl Stivben og var den største Løgnhals, jeg nogensinde har kendt. Han gik rundt og bildte Folk ind, at han havde været med i Krigen i Rusland, og at det var derfor, han var stivbenet. Folk troede på ham, og saa købte de en Stormkrog af ham. De Penge han tjente, købte han Snaps for, som han blandede med

Udsnit af Max Skovs brev.

Hugo Andersen (til venstre) sammen med brøderne Max og Anker Skovø, fotograferet på trappen ved huset med nuværende adresse, Slotsalleen 9 i Troense. (Privatfoto)

Øl, og det drak han saa sammen med de 2 andre, Barberen og den anden Skrædersvend. De 3 skiftedes til at gaa ud og tigge Penge, som de købte billig Portvin for, Mad fik de ikke ret meget af. Naar de blev for sultne, købte de nogle Skiver Rugbrød og et Pund raat Kød, som de lagde ovenpaa og saa godt med Peber. Du kan godt tænke dig, at det var lækkert at se paa, og jeg var somme tider ogsaa ved at brække mig ved synet, men jeg holdt mig for det meste for mig selv.

Grenaa har en stor Park, hvor jeg opholdt mig næsten hele Dagen, da det heldigvis var fint Vejr. Den sidste Nat jeg var i Grenaa, var der Brand i den, kan du lige tro. Der var kommet en ny Rejsende til, som ogsaa solgte Snørebaand. Ham og Lyn Barberen var kommet op og skændes. Barberen kom hjem skidefuld ved 12-Tiden om Natten, og han lavede en farlig Ballade, der vækkede os alle sammen. Ham med Snørebaandene bad om Nattero. Barberen for sammen med den anden, der var staaet op, i Hovedet på manden med Snørebaandene. De slogedes, indtil Karl Stivben rejste sig og sagde, at hvis de ikke

holdt op, ville han smadre dem begge to. De holdt saa op, for de havde alligevel temmelig meget Respekt for ham, han var 1,90 m høj og stor og kraftig.

Næste morgen en Søndag tog jeg fra Grenaa til Aarhus og var glad for, at jeg havde Grenaa bag mig. I Aarhus tog jeg Damperen til København, hvor jeg med det samme fik Arbejde. Dog ikke i selve København, men i Glostrup, 6 km udenfor. Jeg har Arbejde til Jul og bor på Værelse sammen med en anden ung Mand og vi betaler tilsammen 6 kr. om Ugen. Det er billigt, og vi spiser ogsaa paa samme Pension for 13 kr. om Ugen - Søndag iberegnet, saa det er billigt.

Nu vil jeg slutte for denne Gang. Hils din Moder og Søstre og dem ude i Skoven, hvis du ser dem og sig, at jeg ikke skriver før først i næste Uge. Hils alle dem jeg kender og du selv være hilset mange Gange fra din Kammerat Max.

Min adresse er
Skrædersvend Max Skovø
Adr. Skrædermester Frederiksen
Hovedvej 131, Glostrup

Noter: [1] Casanova var en meget kendt danserrestaurant i Svendborg.

Jytte Munch, født 1939 i Troense, nu bosiddende i Rudkøbing. Formand for Tåsinge Museumslaug 1999-2006.